

Posudek na bakalářskou práci Michala Šestáka „Etické zlo v Platónově dialogu *Timaios*“

Práce Michala Šestáka se vyznačuje přehlednou strukturou a čtenářsky vstřícným stylem.

V úvodu je jasně představeno téma práce i způsob, jakým bude zpracováno. Přesvědčivě je také odůvodněno, jaké části dialogu *Timaios* budou brány v potaz a jaké nikoli, nebo jen na okraj.

Druhá a třetí část podávají poučený přehled o obsahu těch částí dialogu, které autor považuje za relevantní jako pozadí k položení hlavní otázky práce po povaze „etického“ zla. Michal Šesták zde osvědčuje detailní znalost spletité struktury dialogu (včetně schopnosti dohledat odpovídající řecké termíny), kterou považuji na úrovni bakalářské práce za nesamozřejmou. Ocenit je třeba také snahu zohlednit současnou sekundární literaturu k tématu.

I proto čtenáře překvapí, že se autor tu a tam dopustí frapantních nepřesností. Tak například na str. 9 píše: „Oheň je složen z trojúhelníků rovnoramenných a zbylé živly z pravoúhlých trojúhelníků nerovnoramenných.“ To je jednak zavádějící formulace, která se zdá naznačovat, že jeden ze živlů je tvořen z *nepravoúhlých* trojúhelníků, jednak je živel tvořený z pravoúhlých rovnoramenných trojúhelníků chybně identifikován (není to oheň, nýbrž země). Dále je zarážející autorův referát pasáže 35a-b na str. 10 a jeho dělení na tři fáze mísení: „V první fázi vzal demiurgos nedělitelný druh jsoucnosti a dělitelný druh jsoucnosti a vytvořil třetí, střední druh jsoucnosti. Ve druhé fázi demiurgos pokračoval podle stejného principu s totožností a růzností, tedy z jejich dělitelných a nedělitelných druhů vytvořil druhy střední. Ve třetí fázi pak demiurgos vzal tři střední druhy totožnosti, různosti a jsoucnosti a smíchal je do směsi určené k výrobě světové duše.“ Na str. 16 pak zase autor počítá Timaiův výklad o smrtelné duši od 69c dál do „rozsáhlé pasáže o tom, co bylo stvořeno z nutnosti“, přestože ve svém přehledu na str. 3 správně identifikoval začátek výkladu „všeho, co vzniká součinností rozumu a nutnosti“ na straně 69a.

Na obecné rovině bych těmto dvěma částem vytkl příliš „vypravěčský“ charakter. Detaily jsou bezpochyby důležité, ale čtenář má místy pocit, že jsou líčeny svéúčelně a spíše odvádějí pozornost od filosofických otázek, než že by přispívaly k jejich projasnění. Rozdělení na čistě referující části 2-3 na jedné straně a tázající se části 4-5 na straně druhé nepovažuji za zcela šťastné: bylo by možná lépe vést čtenáře textem dialogu již s rozvrženou otázkou a tak, aby bylo pokaždé jasné, v čem daný detail může přispět k jejímu zodpovězení.

Části 4-5 podávají autorovu odpověď na hlavní otázku práce: v čem spočívá podle dialogu *Timaios* „etické“ zlo a jakou roli v něm hraje lidské tělo? Ze čtyř načrtnutých možností se autor nakonec přiklání k tomu, že „etické zlo je špatný *stav těla i duše*“ (str. 32). Vyzdvihuje přitom motiv souladu duše a těla a nezbytnost neustálé péče o *obě* tyto složky lidské bytosti. K této části mám tři hlavní výhrady/otázky.

1) K samotnému vymezení autorovy otázky: etické zlo je definováno jako „zlo, jehož příčinou jsou lidé, a za něj tedy také lidské bytosti nesou zodpovědnost“ (str. 1), resp. jako „zlo zapříčiněné aktivitou (či naopak absencí aktivity) lidí v našem světě“ (str. 32). (a) Jsou

zde míměni i *druzí* lidé, takže pod tento pojem spadá také např. zlo způsobené špatnou výchovou? (b) Chce Timaios říci, že *všechny* nemoci těla jsou zapříčiněny lidskou aktivitou a lidé jsou za ně zodpovědní? Nebylo by to zvláštní? A pokud to tak není a zároveň platí, že přesto mohou takové nemoci vést ke špatnému stavu těla a duše, pak se zdá, že předběžné vymezení „etického“ zla je užší než vymezení, ke kterému autor dospívá, totiž že „etické zlo je špatný stav těla i duše“. Toto by stálo za objasnění u obhajoby.

2) Domnívám, že zdrojem určitých nejasností je autorovo kolísání mezi tázáním po *příčině* a po *podstatě* etického zla. Přitom je přinejmenším nesamozřejmé, že by obojí mělo spadat v jedno. Zároveň ale není jasné, jak se podle autora k sobě obojí vztahuje. Navrhuji proto, aby autor u obhajoby vysvětlil, jak chápe vztah mezi příčinou a podstatou etického zla.

3) Není mi zcela jasné, jak daleko chce autor v obhajobě navržené odpovědi jít. Jednak se zdá, že místy sám kolísá mezi ní a odpovědí druhou, tedy že zlo spočívá ve špatném stavu duše; srov. např. str. 32: „pokud chceme pojmenovat, co je to etické zlo a jaké jsou jeho příčiny, měli bychom nakonec hledat u ní [tj. u duše]“. Především se ale přinejmenším zdá, že navržená odpověď vede k těžko přijatelným důsledkům, kterým se autor nijak nevěnuje. Jeho odpověď, zdá se mi, implikuje, že existence těla je nutnou podmínkou existence etického zla. Znamená to, že tam, kde existuje duše bez těla, není etické zlo možné? A znamená to tedy, že o nevtělených duších není možné říci, že je jedna eticky horší než druhá?

Navzdory nesporným kvalitám předložené práce navrhuji, vzhledem k výše zmíněným výhradám (které společně poukazují k určité „nedotaženosti“), hodnotit ji spíše jako *velmi dobrou*.

Robert Roreitner
Ve Varvažově
3. června 2019